

RECHTSPRAAK EUROPA

NIEUWSBRIEF VAN HET GERECHTSHOF AMSTERDAM

Jaargang 2, no. 11 (november 2013)

IN ÉÉN [KLIK](#) VERBONDEN MET EUROPA

Deze nieuwsbrief bevat een overzicht van actuele rechtspraak van het Hof van Justitie van de EU (arresten en conclusies) en van het Europees Hof voor de rechten van de mens over de maand oktober 2013.

Deze nieuwsbrief wordt mogelijk gemaakt door het gerechtshof Amsterdam in samenwerking met het Landelijk Stafbureau (LSB) en wordt gepubliceerd op het weblog [European Courts](#) en op de [website](#) van het gerechtshof Amsterdam.

Kernredactie: Marc de Werd, Roel Andrea en Joanne Bik (LSB).

Medewerkers: Robin Cozijnsen, Menco Rasterhoff, Nienke de Visser, Mirjam Winkels.

Copyright © 2013 Marc de Werd/gerechtshof Amsterdam

Volg RECHTSPRAAK EUROPA op twitter: [@EuropeanCourts](#)

INHOUDSOPGAVE

1. RECHTSPRAAK EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

- RECHT OP LEVEN (ART. 2)
- VERBOD VAN FOLTERING (ART. 3)
- RECHT OP VRIJHEID EN VEILIGHEID (ART. 5)
- RECHT OP EEN EERLIJK PROCES (ART. 6)
- GEEN STRAF ZONDER WET (ART. 7)
- FAMILYLIFE/PRIVACY (ART.8)
- VRIJHEID VAN MENINGSUITING (ART.10)
- VOORWAARDEN VOOR ONTVANKELIJKHEID (ART. 35)
- VERWIJZING NAAR GROTE KAMER (ART. 43)

2.RECHTSPRAAK GERECHT EN HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

- AANBESTEDING
- BURGERSCHAP VAN DE UNIE
- CONSUMENTENRECHT
- FINANCIËLE INSTELLINGEN
- FISCALE BEPALINGEN
- GENEESMIDDELEN
- INSTITUTIONEEL RECHT
- INTELLECTUELE EIGENDOM
- JUSTITIËLE SAMENWERKING IN BURGERLIJKE ZAKEN
- LANDBOUW
- MILIEU
- OPENBAARHEID VAN BESTUUR
- PRIVATISERING
- RUIMTE VAN VRIJHEID, VEILIGHEID EN RECHTVAARDIGHEID
- SOCIALE ZEKERHEID
- VENNOOTSCHAPSRECHT
- VERVOER
- VERZEKERINGEN

3. PREJUDICIELE VRAGEN UIT NEDERLAND

1. RECHTSPRAAK EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

RECHTSPRAAK

STRAATSBURG

(Uitspraken over z.g. repeterende rechtsvragen, over de overschrijding van de redelijke termijn van art. 6 EVRM en zaken die eindigen in billijke genoegdoening blijven veelal buiten beschouwing. Uitspraken worden drie maanden na de uitspraakdatum definitief tenzij intern appel wordt ingesteld bij de Grote Kamer van het Hof.)

RECHT OP LEVEN (ART. 2)

ARREST – 3 oktober 2013 - Abdulkhanov en anderen t. Rusland - persbericht - arrest

Het is voor de eerste keer in een zaak betreffende het gewapende conflict in Tsjetsjenië dat de Russische regering erkent dat er sprake is geweest van een schending van artikel 2. Het hof neemt naast het gebruik van dodelijk geweld ook een schending van artikel 13 aan ten aanzien van de verplichting van de overheid om de omstandigheden waaronder het incident heeft plaatsgevonden te onderzoeken.

ARREST – 3 oktober 2013 - Yuriy Illarionovich Shchokin t. Oekraïne – persbericht – arrest

De zoon van klager, die in een strafkolonie gevangen zat, is overleden na urenlange foltering en verkrachting door medegevangenen. Mogelijk was hierbij ook een medewerker van de gevangenis betrokken. Naar het oordeel van het hof zijn de Oekraïense autoriteiten tekortgeschoten in hun verantwoordelijkheid de bescherming van de gevangene te garanderen. Van een serieus onderzoek naar de feiten is volgens het hof geen sprake geweest, waardoor niet alle daders zijn geïdentificeerd en vervolgd. Het hof neemt een tweetal schendingen van artikel 2 en een schending van artikel 3 aan.

VERBOD VAN FOLTERING (ART. 3)

ARREST – 15 oktober 2013 –Gutsanovi t. Bulgarije – persbericht – arrest

Bij politicus Gutsanovi heeft de politie een geplande inval gedaan teneinde hem te kunnen arresteren op verdenking van het misbruiken van publieke fondsen. Door de autoriteiten is het EVRM op meerdere punten geschonden. De wijze van zijn arrestatie was buitenproportioneel; klager is na zijn arrestatie niet tijdig voorgeleid en te lang vastgehouden; de redenering van de rechter bij de verlenging van de detentie was in strijd met het beginsel van onschuldpresumptie en het Bulgaarse rechtssysteem biedt onvoldoende waarborgen tegen misbruik van macht door de criminele opsporingsautoriteiten.

ARREST – 21 oktober 2013 – Janowiec en anderen t. Rusland – Grote Kamer – persbericht – arrest

De nabestaanden van slachtoffers van het bloedbad van Katýn - waarbij in 1940 enkele duizenden Poolse krijgsgevangenen door de Sovjet geheime politie (NKVD) werden gedood – klagen dat de Russische autoriteiten onvoldoende onderzoek hebben verricht naar deze gebeurtenis.

Het hof stelt vast dat het niet bevoegd is om te oordelen over de deugdelijkheid van een onderzoek naar gebeurtenissen van vóór het sluiten van het Verdrag in 1950. Voorts geldt dat tegen de tijd dat het Verdrag in Rusland in werking was getreden, de dood van de Poolse krijgsgevangenen als historische gebeurtenis werd aangemerkt, zodat er geen onzekerheid - wat eventueel zou hebben kunnen leiden tot een schending van artikel 3 - over het lot van deze mensen meer bestond.

Het hof onderstreept dat lidstaten verplicht zijn om te voldoen aan verzoeken van het hof om bewijsmateriaal over te leggen en oordeelt dat Rusland, door het weigeren van het overleggen van een cruciale procedurele beslissing, niet heeft voldaan aan deze verplichting. De Russische gerechtelijke instanties hebben geen inhoudelijke analyse uitgevoerd van de redenen voor het geheim houden van voornoemde stukken. Dit levert een schending van artikel 38 op.

ARREST – 29 oktober 2013 – D.F. t. Letland – persbericht - arrest

Het hof neemt schending van artikel 3 EVRM aan, omdat de Letse autoriteiten onvoldoende (tijdige) maatregelen hebben genomen om een ter zake van kindermisbruik veroordeelde politie-informant te beschermen tijdens zijn detentie.

RECHT OP VRIJHEID EN VEILIGHEID (ART. 5)

ARREST – 3 oktober 2013 –Vosgien t. Frankrijk – persbericht – arrest

Het hof oordeelt dat de meer dan vier jaar durende voorlopige hechtenis van klager, die verdacht werd van het wederrechtelijk van hun vrijheid beroven en beroofd houden van personen met het oogmerk van het verkrijgen van losgeld, een schending van zijn recht op vrijheid en veiligheid oplevert.

RECHT OP EEN EERLIJK PROCES (ART. 6)

ARREST - 3 oktober 2013 - Kasparov en anderen t. Rusland – persbericht - arrest

Klagers zijn tijdens een anti-regeringsdemonstratie in Moskou in april 2007 gearresteerd omdat zij zich buiten het aangewezen gebied voor de demonstratie bevonden. Het hof is van oordeel dat in het daarop volgende proces de verdedigingsrechten van verzoekers zodanig zijn beperkt dat dit in strijd is met het recht op een eerlijk proces. Zo werd hun verzoek om ooggetuigen te doen horen afgewezen. In de zaken Kasparov, Tarasov en Toropov oordeelt het hof voorts dat de arrestatie van klagers in geen verhouding stond tot het doel, te weten het handhaven van de openbare orde, zodat er ook sprake is van een schending van artikel 11.

GEEN STRAF ZONDER WET (ART. 7)

ARREST – 21 oktober 2013 –Del Río Prada t. Spanje – Grote Kamer - persbericht – arrest

Spanje moet gevangene vrijlaten die voor terrorisme is veroordeeld, maar van wie de vrijlating (na het uitzetten van haar straf) op grond van de z.g. 'Parot-doctrine' van het Spaanse hooggerechtshof met 9 jaar werd uitgesteld. Klaagster kon niet voorzien dat de

wijziging in de jurisprudentie van het Hooggerechtshof, die pas na haar veroordeling tot stand kwam, ook op haar zou worden toegepast.

FAMILIELEVEN/PRIVACY (ART. 8)

ARREST – 17 oktober 2013 – Winterstein en anderen t. Frankrijk – persbericht – arrest

De zaak betreft de procedure tot uitzetting van een aantal zigeunergezinnen dat al vele jaren zonder toestemming op dezelfde locatie had gewoond. De nationale rechter heeft de uitzetting bevolen van de gezinnen, op straffe van een boete bij niet-naleving. Hoewel deze bevelen niet werden gehandhaafd zijn veel van de families verhuisd. Slechts vier families kregen alternatieve sociale huisvesting aangeboden, de zogenoemde 'familieplaatsen' waar de overige families zouden worden gehuisvest werden niet gecreëerd.

Het Hof oordeelt dat de nationale rechter, ondanks de onmiskenbare onrechtmatige overlast, onvoldoende rekening heeft gehouden met de lange periode die klagers ter plaatse hadden gewoond en waren gedoogd, , als mede met het recht op huisvesting.

Het Hof herinnert eraan dat een groot aantal internationale en van de Raad van Europa afkomstige documenten wijzen op de noodzaak om in het geval van uitzetting van Roma , de betrokken personen te voorzien van alternatieve accommodatie. De nationale instanties hadden rekening moeten houden met het feit dat deze klagers tot een kwetsbare minderheid behoren; dit impliceert dat bij het zoeken naar oplossingen van dit soort problemen bijzondere aandacht wordt geschonken aan de specifieke behoeften en afwijkende manier van Roma.

VRIJHEID VAN MENINGSUITING (ART.10)

ARREST – 10 oktober 2013 –Delfi AS t. Estland - persbericht – arrest

De klacht ziet op de aansprakelijkheid van een internet nieuwspitaal voor beledigende reacties die door lezers onder een online nieuwsartikel zijn geplaatst. Het nieuwspitaal klaagt dat door de aansprakelijkheid voor de reacties van haar lezers het recht op vrijheid van meningsuiting is geschonden.

Het hof oordeelt dat de vaststelling van de aansprakelijkheid door de Estse rechter een gerechtvaardigde en evenredige beperking van het recht van het portaal op vrijheid van meningsuiting, in het bijzonder omdat de reacties zeer beledigend waren, het portaal heeft nagelaten te voorkomen dat de reacties openbaar werden, het portaal profiteerde van het bestaan van de reacties, maar tegelijkertijd toestond dat de auteurs anoniem bleven. De door de Estse rechter opgelegde boete was niet buitenproportioneel.

Van bijzonder belang is het oordeel van het hof ten aanzien van de rechtmatigheid van de inbreuk op het recht van het portaal op vrijheid van meningsuiting. Hoewel het portaal had aangevoerd dat zij op basis van de EU-richtlijn over elektronische handel, die was geïmplementeerd in het Estse recht, vrij was gesteld van aansprakelijkheid, oordeelde het Hof dat de het aan de nationale rechter was om over kwesties van interpretatie van nationaal recht te oordelen en aldus de kwestie niet onder het EU-recht heeft gebracht.

ARREST – 8 oktober 2013 – Ricci t. Italië – persbericht – arrest

Klager heeft als presentator tijdens een tv uitzending beelden van de RAI, een televisie maatschappij , uitgezonden terwijl deze daarvoor geen toestemming had gegeven . Klager wilde daarmee de 'ware aard' van de werkwijze van de RAI aan de kaak stellen. Mede in aanmerking genomen de hoge, voorwaardelijke gevangenisstraf die aan klager is opgelegd, en die het hof niet proportioneel acht, komt het hof tot het oordeel dat het recht op vrijheid van meningsuiting:is geschonden.

ARREST – 8 oktober 2013 – Cumhuriyet Vakfi en anderen t. Turkije – persbericht – arrest

Een Turkse krant werd verboden een artikel/advertentie met een interview met de huidige Turkse president te publiceren. Het hof oordeelt dat dit verbod geen legitiem doel dient en bovendien een ongeoorloofde inbreuk op het recht op vrijheid van meningsuiting maakt. Het hof komt met name tot dit oordeel omdat het bevel verbod onvoldoende concreet was en bovendien voor onbepaalde tijd geldig was.

VOORWAARDEN VOOR ONTVANKELIJKHEID (ART. 35)

ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 8 oktober 2013 – Da Conceição Mateus t. Portugal en Santos Januário t. Portugal – persbericht – beslissing

Pensioenzaak. Klacht niet ontvankelijk. Verlaging van pensioenen in verband met financiële crisis was niet disproportioneel.

ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 1 oktober 2013 –A. and M. t. Nederland – Nederlandse zaak – beslissing

Asielzaak. Klacht niet ontvankelijk. Geen reële vrees van klagers voor bedreiging door Moslim Broederschap bij uitzetting naar Egypte.

ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 1 oktober 2013 – Dara t. Nederland – Nederlandse zaak – beslissing

Asielzaak. Klacht niet ontvankelijk. Geen reële vrees van klager voor bedreiging door Iraanse autoriteiten bij uitzetting uit Nederland.

ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 10 september 2013 – Helander t. Finland – persbericht – beslissing

De zaak betreft de klacht van een Finse gevangene inhoudende dat de e-mail die door zijn advocaat naar het algemene e-mailadres van de gevangenis was gestuurd, niet aan hem was overgedragen. Het hof verklaart klager niet-ontvankelijk, nu zijn advocaat vooraf was medegedeeld dat e-mailberichten die naar het betreffende -mailadres worden gezonden niet overgedragen worden aan zijn cliënt. Bovendien stonden aan klager nog andere communicatiemiddelen ter beschikking en wordt onder de huidige Finse wetgeving vertrouwelijkheid van email-berichten tussen de advocaat en zijn cliënt niet gegarandeerd.

VERWIJZING NAAR GROTE KAMER (ART. 43)

VERWIJZING– 7 oktober 2013 – Gross t. Zwitserland – persbericht – arrest - commentaar

De zaak betreft de klacht van een oudere vrouw die een eind aan haar leven wil maken. Zij lijdt niet aan een ziekte en kan daarom geen toestemming krijgen om een dodelijke dosis van een medicijn te krijgen om zelfdoding te plegen.

2. RECHTSPRAAK GERECHT EN HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

RECHTSPRAAK

LUXEMBURG

AANBESTEDING

ARREST – 10 oktober 2013 – Zaak C-94/12 – Swm Costruzioni en Mannocchi Luigino – arrest

Overheidsopdrachten – Richtlijn 2004/18/EG – Economische en financiële draagkracht – Artikelen 47, lid 2, en 48, lid 3 – Mogelijkheid voor ondernemer, draagkracht van andere entiteiten in te roepen – Artikel 52 – Certificeringssysteem – Overheidsopdrachten voor uitvoering van werken – Nationale wetgeving die bezit voorschrijft van verklaring van bekwaamheid die strookt met categorie en waarde van uit te voeren werken – Verbod om voor uitvoering van werken van een zelfde categorie verklaringen van meerdere entiteiten in te roepen

Hof: Richtlijn 2004/18/EG (overheidsopdrachten) staat in de weg aan een nationale bepaling op grond waarvan het ondernemers die deelnemen aan een procedure voor de gunning van een overheidsopdracht voor de uitvoering van werken in de regel verboden is om voor een zelfde kwalificatiecategorie de draagkracht van meerdere ondernemingen in te roepen.

ARREST – 10 oktober 2013 – Zaak C-336/12 – Manova – arrest

Prejudiciële verwijzing – Overheidsopdrachten – Richtlijn 2004/18/EG – Beginsel van gelijke behandeling – Niet-openbare procedure – Aankondiging van opdracht – Verzoek tot opneming van laatst gepubliceerde balans in inschrijvingsdossier – Ontbreken van die balans in dossier van bepaalde gegadigden – Mogelijkheid voor aanbestedende dienst die gegadigden te verzoeken die balans over te leggen na afloop van termijn voor indienen van inschrijvingsdossiers

Hof: Een aanbestedende dienst die een gegadigde na afloop van de inschrijvingstermijn voor een overheidsopdracht vraagt alsnog documenten te overleggen, hoeft niet in strijd te zijn met het beginsel van gelijke behandeling. Voorwaarde is wel dat objectief kan worden vastgesteld dat de documenten, zoals een gepubliceerde balans dateren van voor het einde van de inschrijvingstermijn, voor zover de stukken van de aanbesteding niet uitdrukkelijk de overlegging ervan voorschreven op straffe van uitsluiting van de inschrijving. Een dergelijk verzoek mag niet ten onrechte in het voordeel of nadeel zijn van de gegadigde of gegadigden tot wie dit verzoek is gericht.

BURGERSCHAP VAN DE UNIE

CONCLUSIE – 3 oktober 2013 – Zaak C-378/12 – Onuekwere – conclusie

Recht van burgers van Unie om vrij te reizen en te verblijven op grondgebied van lidstaten – Richtlijn 2004/38/EG – Artikel 16 – Voor verwerving van duurzaam verblijfsrecht noodzakelijke continuïteit van verblijf – Inaanmerkingneming van in gastland in gevangenis doorgebrachte tijd

A-G: Een periode die in de gevangenis wordt doorgebracht, mag niet kan worden aangemerkt als „legaal verblijf” en kan dus niet kan worden meegeteld voor de berekening van de voor de verwerving van het duurzame verblijfsrecht vereiste periode van vijf jaar. De perioden van legaal verblijf vóór en na de voltrekking van een gevangenisstraf kunnen niet bij elkaar worden opgeteld voor de berekening van deze periode van vijf jaar, daar de gevangenisstraf die periode onderbreekt.

ARREST – 10 oktober 2013 – Zaak C-86/12 – Alokpa e.a. – arrest

Burgerschap van Unie – Artikelen 20 VWEU en 21 VWEU – Richtlijn 2004/38/EG – Verblijfsrecht van derdelander die rechtstreekse bloedverwant in opgaande lijn is van jonge kinderen, burgers van Unie – Burgers van Unie geboren in andere lidstaat dan waarvan zij nationaliteit hebben en die hun recht van vrij verkeer niet hebben uitgeoefend – Grondrechten

Hof: Een lidstaat kan een verblijfsrecht op zijn grondgebied weigeren aan een derdelander die haar jonge kinderen, burgers van de Unie, die sedert hun geboorte met haar in deze lidstaat wonen maar die niet de nationaliteit ervan hebben en evenmin hun recht van vrij verkeer hebben uitgeoefend, alléén ten laste heeft, voor zover deze burgers van de Unie niet voldoen aan de voorwaarden van richtlijn 2004/38/EG. Door deze weigering mag niet het effectieve genot van de belangrijkste aan de status van burger van de Unie ontleende rechten wordt ontzegd. Het staat aan de verwijzende rechter om dit na te gaan.

ARREST – 24 oktober 2013 – Zaak C-220/12 – Thiele Meneses – arrest

Burgerschap van Unie – Artikelen 20 VWEU en 21 VWEU – Recht om vrij in lidstaten te reizen en te verblijven – Onderdaan van lidstaat – In andere lidstaat gevolgd opleiding – Studiefinanciering – Voorwaarde van vast verblijf – Opleidingsinstelling die in land van vaste woonplaats van aanvrager of in buurland is gelegen – Beperkte uitzondering – Bijzondere omstandigheden van aanvrager`

Hof: De artikelen 20 VWEU en 21 VWEU verzetten zich tegen een Duitse regeling die de toekenning van studiefinanciering voor een in het buitenland gevolgd opleiding in beginsel afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de student gevestigd is in Duitsland.

ARREST – 24 oktober 2013 – Zaak C-275/12 – Elrick – arrest

Burgerschap van Unie – Artikelen 20 VWEU en 21 VWEU – Recht om vrij in lidstaten te reizen en te verblijven – Staatsburger van lidstaat – In andere lidstaat gevolgd opleiding – Studiefinanciering – Voorwaarden – Opleiding die minstens twee jaar duurt – Behalen van diploma dat toegang geeft tot beroep

Hof: De artikelen 20 VWEU en 21 VWEU verzetten zich tegen een regeling van een lidstaat die voor de toekenning van studiefinanciering aan een eigen staatsburger die voor het volgen van een opleiding in een andere lidstaat als voorwaarde stelt dat die opleiding, na een programma van ten minste twee jaar, leidt tot een diploma dat toegang geeft tot een beroep terwijl de Duitse studente wel studiefinanciering had kunnen krijgen indien zij ervoor had gekozen om in Duitsland een opleiding te volgen die vergelijkbaar is.

CONSUMENTENRECHT

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-59/12 – BKK Mobil Oil Körperschaft– persbericht – arrest - ECER nieuwsbericht van 3 oktober 2013

Richtlijn 2005/29/EG – Oneerlijke handelspraktijken – Werkingssfeer – Misleidende informatie verspreid door ziekenfonds van wettelijk socialezekerheidsstelsel – Fonds in vorm van publiekrechtelijke instelling

Hof: Het verbod op oneerlijke handelspraktijken jegens consumenten geldt ook voor een publiekrechtelijke instelling die is belast met een taak van algemeen belang, zoals het beheer van een verplichte ziekteverzekering. Een dergelijke instelling moet ondanks haar publieke aard en haar taak van algemeen belang worden beschouwd als een “handelaar” in de zin van richtlijn 2005/29.

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-32/12 – Duarte Hueros – persbericht– arrest

Richtlijn 1999/44/EG – Rechten van de consument bij non-conformiteit van de zaak – Geringe non-conformiteit – Uitsluiting van de ontbinding van de overeenkomst – Bevoegdheden van de nationale rechter

Duarte koopt een cabriolet waarvan het dak blijkt te lekken. Het lukt de garage niet om het dak te repareren. Duarte vordert daarom ontbinding van de overeenkomst. De rechter kan de overeenkomst volgens Spaanse regelgeving echter niet ontbinden omdat het gebrek daarvoor te gering is. De rechter zou de koopprijs ambtshalve willen verlagen, maar heeft op grond van Spaanse regelgeving die bevoegdheid niet. Het gevolg hiervan is dat Duarte geen enkele bescherming geniet. De rechter vraagt zich nu af of de Spaanse regelgeving in strijd is met richtlijn 199/44/EG.

Hof: Richtlijn 1999/44/EG verzet zich tegen een regeling, zoals die in het hoofdgeding, van een lidstaat waarbij de nationale rechter bij wie het geding aanhangig is, niet ambtshalve een vermindering van de prijs kan toewijzen. Het Spaanse procesrecht kan daardoor de effectiviteit van richtlijn 1999/44 inzake consumentengoederen onvoldoende waarborgen.

ARREST – 17 oktober 2013 – Zaak C-391/12 – RLvS – persbericht – arrest

Richtlijn 2005/29/EG – Oneerlijke handelspraktijken – Personele werkingssfeer – Misleidende omissies in advertorials – Regeling van lidstaat die iedere publicatie tegen betaling zonder aanduiding ‘advertentie’ („Anzeige”) verbiedt – Volledige harmonisatie – Strengere maatregelen – Vrijheid van drukpers

Hof: Richtlijn 2005/29/EG (oneerlijke handelspraktijken) verzet zich niet tegen de toepassing van een nationale bepaling op grond waarvan uitgevers bij elke publicatie waarvoor zij een vergoeding ontvangen, een specifieke aanduiding moeten vermelden, in casu het woord „advertentie” („Anzeige”), tenzij deze publicatie door vorm en indeling algemeen herkenbaar is als reclame.

FINANCIËLE INSTELLINGEN

ARREST – 24 oktober 2013 – Zaak C-85/12 – LBI (anciennement Landsbanki Islands) – persbericht – arrest

Prejudiciële verwijzing – Sanering en liquidatie van kredietinstellingen – Richtlijn 2001/24/EG – Artikelen 3, 9 en 32 – Handeling van nationale wetgever die aan saneringsmaatregelen gevolgen van liquidatieprocedure toekent – Wettelijke bepaling die elke rechtsvordering tegen kredietinstelling verbiedt of opschort na inwerkingtreding van uitstel van betaling

Hof: maatregelen tot sanering of liquidatie van een financiële instelling moeten worden beschouwd als door een administratieve of rechterlijke instantie vastgestelde

maatregelen in de zin van richtlijn 2001/24, aangezien die overgangsbepalingen slechts door middel van rechterlijke beslissingen waarbij aan een kredietinstelling uitstel van betaling wordt verleend, gevolgen sorteren. Het feit dat een nationale bepaling die elke rechtsvordering tegen een kredietinstelling verbiedt of opschort na inwerkingtreding van uitstel van betaling, gevolgen sorteert ten aanzien van conservatoire maatregelen als die in het hoofdgeding, die in een andere lidstaat zijn vastgesteld vóór het verlenen van uitstel van betaling is niet in strijd met artikel 32 van richtlijn 2001/24.

FISCALE BEPALINGEN

DOUANE

ARREST – 24 oktober 2013 – Zaak C-175/12 – Sandler – arrest

Douane-unie en gemeenschappelijk douanetarief – Preferentiële behandeling van invoer van producten van oorsprong uit staten in Afrika, Caribisch gebied en Stille Oceaan (ACS) – Artikelen 16 en 32 van Protocol nr. 1 bij bijlage V bij overeenkomst van Cotonou – Invoer van synthetische vezels uit Nigeria in Europese Unie – Onregelmatigheden in door bevoegde autoriteiten van land van uitvoer opgesteld certificaat inzake goederenverkeer EUR.1 – Stempel die niet overeenstemt met aan Commissie toegezonden voorbeeld – Certificaten achteraf en ter vervanging – Communautair douanewetboek – Artikelen 220 en 236 – Mogelijkheid om achteraf preferentieel douanetarief toe te passen dat niet meer gold op ogenblik van verzoek om terugbetaling – Voorwaarden

Hof: Artikel 889 van verordening (EEG) nr. 2454/93 verzet zich niet tegen een verzoek om terugbetaling van rechten wanneer bij het in het vrije verkeer brengen van de goederen een preferentieel tariefstelsel was gevraagd en toegekend en de autoriteiten van het land van invoer pas later, het verschil ten opzichte van het voor goederen uit derde landen geldende douanerecht hebben nagevorderd. De in artikel 889, lid 1, eerste alinea, tweede streepje, van verordening nr. 2454/93 neergelegde uitzondering heeft namelijk enkel betrekking op de gevallen waarin een goed in het vrije verkeer is gebracht met toepassing van het normaal verschuldigde douanerecht, maar later blijkt dat een verlaagd douanerecht of een vrijstelling van douanerechten had kunnen worden ingeroepen op grond van, bijvoorbeeld, een preferentieel stelsel.

ZESDE RICHTLIJN

ARREST – 10 oktober 2013 – Zaak C-622/11 – Pactor Vastgoed – **Nederlandse zaak – arrest**

Zesde btw-richtlijn – Artikelen 13, C, en 20 – Levering van onroerend goed – Recht om voor belastingheffing te kiezen – Recht op aftrek – Herziening van aftrek – Invordering van bedragen die na herziening van btw-aftrek verschuldigd zijn – Tot voldoening gehouden belastingplichtige – Andere belastingplichtige dan die welke aftrek in het verleden heeft toegepast, die niet betrokken was bij belaste handeling die tot bedoelde aftrek heeft geleid

Pactor BV heeft een onverdeelde helft van een onroerende zaak verkregen onder toepassing van de zogenaamde optie voor belaste levering. Na de verkrijging heeft Pactor de onroerende zaak korte tijd vrijgesteld van omzetbelasting verhuurd en vervolgens (ongeveer een half jaar na de aankoop) met toepassing van de vrijstelling van omzetbelasting geleverd aan een derde. Achteraf gezien voldoet de levering aan de belanghebbende daarmee niet aan de voorwaarden voor belaste levering. De Inspecteur heeft op grond van artikel 12a van de Wet op de omzetbelasting 1968 bij de leverancier opgekomen 'herzienings-btw' van Pactor nageheven. De Hoge Raad vraagt of Richtlijn 77/388/EG toelaat dat het bedrag van de naheffing wordt geheven van een ander dan de belastingplichtige die de aftrek in het verleden heeft toegepast, in het bijzonder – zoals bij de toepassing van artikel 12a van de Wet op de omzetbelasting 1968 – van degene die een goed van die belastingplichtige geleverd heeft gekregen.

Hof: De Zesde richtlijn (77/388/EEG) verzet zich ertegen dat de bedragen verschuldigd na een herziening van een aftrek van belasting over de toegevoegde waarde worden ingevorderd bij een andere belastingplichtige dan degene die de aftrek heeft toegepast.

CONCLUSIE – 24 oktober 2013 – Zaak C-461/12 – Granton Advertising – Nederlandse zaak – conclusie

Belastingwetgeving – Belasting over de toegevoegde waarde – Artikel 13, B, sub d, punten 3 en 5, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) – Vrijstelling voor handelingen betreffende handelspapieren en handelingen inzake waardepapieren – Uitgifte van kortingkaarten

Granton Advertising BV houdt zich bezig met de uitgifte en de verkoop van zogenoemde Grantoncards. Die geven recht op korting in bijvoorbeeld restaurants, bioscopen, sauna's, hotels enz. Vraag is of Granton BTW verschuldigd is (een bedrag van meer dan 886 000 euro).

A-G: Een kortingkaart als de Grantoncard is noch een ‚ander waardepapier‘ in de zin van artikel 13, B, sub d, punt 5, noch een ‚ander handelspapier‘ in de zin van artikel 13, B, sub d, punt 3, van de Zesde richtlijn

OVERIG

CONCLUSIE – 24 oktober 2013 – Zaak C-616/11 – T-Mobile Austria – persbericht – conclusie

Harmonisatie van wetgevingen – Betalingsdiensten – Algemeen verbod op in rekening brengen van administratiekosten voor gebruik van betaalinstrument – Contract tussen aanbieder van mobiele telefonie en particulieren

A-G: Richtlijn 2007/64/EG (artikel 52, lid 3) is van toepassing op de contractuele relatie tussen een aanbieder van mobiele telefonie als begunstigde en diens klanten (consumenten) als betalers. Een overschrijving of deze nu wordt geïnitieerd door een formulier dat is voorzien van de handgeschreven handtekening van de betaler, dan wel langs elektronische weg moet worden beschouwd als een „betaalinstrument“ in de zin van artikel 4, punt 23, en artikel 52, lid 3, van richtlijn 2007/64/EG. Richtlijn 2007/64/EG verzet zich niet tegen de toepassing van nationale bepalingen die de begunstigde in algemene zin verbieden om toeslagen in rekening te brengen, zonder daarbij onderscheid te maken tussen de verschillende betaalinstrumenten.

ARREST – 24 oktober 2013 – Zaak C-440/12 – Metropol Spielstätten Unternehmersgesellschaft – arrest

Fiscale bepalingen – Btw – Kans- of geldspelen – Regeling van lidstaat die exploitatie van speelautomaten met geringe prijzen cumulatief aan btw en bijzondere belasting onderwerpt – Toelaatbaarheid – Maatstaf van heffing – Mogelijkheid voor belastingplichtige om btw af te wentelen

Hof: De btw en een nationale bijzondere belasting op kansspelen mogen cumulatief worden geheven, mits deze laatste belasting niet het karakter van een omzetbelasting bezit. Richtlijn 2006/112 verzet zich niet tegen een nationale bepaling of praktijk op grond waarvan bij de exploitatie van speelautomaten waarmee geld kan worden gewonnen de kasontvangsten van een bepaalde periode worden gehanteerd als maatstaf van heffing. Richtlijn 2006/112 verzet zich niet tegen een nationale regeling van een niet-geharmoniseerde belasting op grond waarvan de verschuldigde belasting over de toegevoegde waarde volledig op deze eerste belasting in mindering wordt gebracht.

ARREST – 24 oktober 2013 – Zaak C-443/12 – SC Rafinăria Steaua Română – arrest

Fiscale bepalingen – Belasting over toegevoegde waarde – Teruggave van btw-overschot door verrekening – Nietigverklaring van verrekeningsbesluiten – Verplichting tot betaling van vertragingsrente aan belastingplichtige

Hof: Artikel 183 van richtlijn 2006/112/EG verzet zich ertegen dat een belastingplichtige die heeft verzocht om teruggave van de voorbelasting geen recht heeft op betaling van vertragingsrente door de belastingdienst van een lidstaat die de

teruggave tardief heeft verricht, voor de periode waarin administratieve besluiten van kracht waren die de teruggave uitsloten en die nadien bij rechterlijke beslissing nietig zijn verklaard.

CONCLUSIE – 24 oktober 2013 – Zaak C-82/12 – Transportes Jordi Besora – persbericht – conclusie

Richtlijn 92/12/EEG – Accijns – Minerale oliën – Artikel 3, lid 2 – Specifieke doeleinden – Overeenstemming met de algemene opzet van de accijnzen of de btw – Nationale belasting op de detailverkoop van bepaalde minerale oliën – Beperkingen van de gevolgen in de tijd van een rechterlijke uitspraak

A-G: Een indirecte belasting als de belasting op de detailverkoop van bepaalde minerale oliën is niet in overeenstemming met richtlijn 92/12/EEG, wanneer de nationale rechter vaststelt dat een dergelijke belasting geen specifiek niet-begrotingstechnisch doel nastreeft en niet in overeenstemming is met de algemene opzet van de accijnzen of de btw wat het criterium voor de verschuldigheid betreft.”

CONCLUSIE – 24 oktober 2013 – Zaak C-80/12 – Felixstowe Dock and Railway Company e.a. – Grote Kamer – conclusie

Uitlegging van artikelen 43 EG en 48 EG – Vrijheid van vestiging – Belastingwetgeving – Vennootschapsbelasting – Belastingvermindering – Consortiumverzoek om groepsaftrek (belastingvermindering voor consortia) – Nationale wettelijke regeling volgens welke consortiumvennootschap geen verlies op nationaal grondgebied kan overdragen aan andere vennootschap van vennootschapsgroep waartoe ‚schakelvennootschap’ behoort die ook lid is van consortium – Vereiste van vestiging voor schakelvennootschap – Discriminatie op grond van plaats van zetel van vennootschap – Uiteindelijke moedermaatschappij in derde land – Banden tussen vennootschappen via derde landen

A-G: De artikelen 43 EG en 48 EG (thans de artikelen 49 VWEU en 54 VWEU) verzetten zich tegen het vereiste dat, voor de toepassing van een regeling inzake belastingvermindering voor consortia, de schakelvennootschap in de betrokken lidstaat is gevestigd of in die lidstaat handel drijft door middel van een vaste inrichting aldaar. Die artikelen verzetten zich er echter niet tegen dat een nationale wettelijke regeling vereist dat de laagste gemeenschappelijke moedermaatschappij binnen de vennootschapsgroep waartoe de schakelvennootschap en de vennootschappen waaraan de fiscale verliezen worden overgedragen behoren, is gevestigd in een van de lidstaten of in een land van de Europese Economische Ruimte, en dat de banden tussen de schakelvennootschap en de vennootschappen waaraan de fiscale verliezen worden overgedragen, alleen uit dergelijke vennootschappen bestaan.

De nationale rechter moet met de artikelen 43 EG en 48 EG strijdige bepalingen van de nationale wettelijke regeling buiten toepassing laten.

ARREST – 22 oktober 2013 – Zaak C-276/12 – Sabou – Grote Kamer – arrest

Richtlijn 77/799/EEG – Wederzijdse bijstand van autoriteiten van lidstaten op gebied van directe belastingen – Uitwisseling van inlichtingen op verzoek – Fiscale procedure – Grondrechten – Begrenzing van omvang van verplichtingen van verzoekende lidstaat en aangezochte lidstaat ten aanzien van belastingplichtige – Geen verplichting om belastingplichtige van verzoek om bijstand in kennis te stellen – Geen verplichting om belastingplichtige uit te nodigen deel te nemen aan getuigenverhoor – Recht van belastingplichtige om uitgewisselde inlichtingen ter discussie te stellen – Minimuminhoud van uitgewisselde inlichtingen

Hof: Het Unierecht verleent de belastingplichtige niet het recht in kennis te worden gesteld van een verzoek om wederzijdse bijstand van lidstaten teneinde met name de door deze belastingplichtige in zijn aangifte in de inkomstenbelasting verstrekte informatie te controleren. Belastingplichtige krijgt evenmin recht deel te nemen aan de formulering van het tot de aangezochte lidstaat gerichte verzoek, noch het recht deel te nemen aan de door laatstbedoelde lidstaat georganiseerde getuigenverhoor.

Richtlijn 77/799 regelt niet onder welke voorwaarden de belastingplichtige de juistheid van de door de aangezochte lidstaat toegezonden inlichtingen ter discussie kan stellen en stelt geen bijzondere vereisten in verband met de inhoud van de toegezonden inlichtingen.

ARREST – 17 oktober 2013 – Zaak C-181/12 – Welte – arrest

Vrij verkeer van kapitaal – Artikelen 56 EG tot en met 58 EG – Erfbelasting – Erfflater en erfgenaam zijn ingezetenen van derde land – Erfboedel – Onroerende zaak die in andere lidstaat is gelegen – Recht op belastingvrije som – Verschillende behandeling van ingezetenen en niet-ingezetenen

Hof: De artikelen 56 EG en 58 EG staan in de weg aan een regeling van een lidstaat inzake de berekening van de erfbelasting volgens welke de belastingvrije som bij vererving van een onroerende zaak die op het grondgebied van deze staat is gelegen, lager is wanneer de erflater en de verkrijger van de nalatenschap, zoals in het hoofdgeding, ten tijde van het openvallen van de nalatenschap in een derde land, zoals de Zwitserse Bondsstaat, woonden dan die welke zou zijn toegepast wanneer ten minste één van hen op datzelfde tijdstip in voormelde lidstaat had gewoond.

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-282/12 – ITEL CAR en Fazenda Pública – arrest

Vrij verkeer van kapitaal – Belastingwetgeving – Vennootschapsbelasting – Rente die door ingezeten vennootschap is betaald als tegenprestatie voor krediet dat door in derde land gevestigde vennootschap is verstrekt – Bestaan van ‚bijzondere relatie‘ tussen die vennootschappen – Regels inzake onderkapitalisatie – Niet-afrekbaarheid van rente op deel van schuld dat als te hoog wordt beschouwd – Afrekbaarheid ingeval rente is betaald aan op nationaal grondgebied gevestigde vennootschap – Belastingfraude en -ontwijking – Volstrekt kunstmatige constructies – Omstandigheden van volledige mededinging – Evenredigheid

Hof: Artikel 56 EG verzet zich ertegen dat een regeling van een lidstaat volgens welke de rente op het als te hoog beschouwde deel van een schuld niet als kosten aftrekbaar is wanneer zij door een ingezeten belastingplichtige is betaald aan een in een derde land gevestigde kredietgever, terwijl een dergelijke rente wél aftrekbaar is wanneer zij is betaald aan een ingezeten kredietgever, voor zover die regeling ook ingeval de in een derde land gevestigde kredietgever geen participatie in het kapitaal van de ingezeten kredietnemer houdt, ervan uitgaat dat de volledige schuld van die kredietnemer past in een constructie ter ontwijking van de normaliter verschuldigde belasting of voor zover uit die regeling niet vooraf met voldoende nauwkeurigheid kan worden afgeleid wat de werkingssfeer ervan is.

GENEESMIDDELEN

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-109/12 – Laboratoires Lyocentre – arrest

Prejudiciële verwijzing – Harmonisatie van wetgevingen – Medische hulpmiddelen – Richtlijn 93/42/EEG – Geneesmiddelen voor menselijk gebruik – Richtlijn 2001/83/EG – Recht van bevoegde nationale autoriteit om product dat in andere lidstaat als medisch hulpmiddel met EG-markering wordt verkocht, in te delen als geneesmiddel voor menselijk gebruik – Toepasselijke procedure

Hof: Een product dat in een lidstaat krachtens richtlijn 93/42/EEG (medische hulpmiddelen) als medisch hulpmiddel met EG-markering is ingedeeld, staat er niet aan in de weg dat de bevoegde autoriteiten van een andere lidstaat ditzelfde product indelen als geneesmiddel in de zin van artikel 1, punt 2, sub b, van richtlijn 2001/83/EG (communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik). De bevoegde autoriteiten van een lidstaat moeten in dat geval de procedure van artikel 18 van richtlijn 93/42, en, in voorkomend geval, deze van artikel 8 van die richtlijn 93/42 toepassen alvorens zij de indelingsprocedure van richtlijn 2001/83, toepassen.

Binnen eenzelfde lidstaat kan een product dat weliswaar niet identiek is maar toch eenzelfde bestanddeel gemeen heeft en hetzelfde werkingsmechanisme heeft, in beginsel niet krachtens richtlijn 93/42 in de handel worden gebracht als medisch hulpmiddel, tenzij een ander uit het oogpunt van artikel 1, lid 2, sub a, van die richtlijn 93/42 relevant kenmerk dat eigen is aan een dergelijk product vereist dat dit product als medisch hulpmiddel wordt aangemerkt en in de handel wordt gebracht, wat door de verwijzende rechter dient te worden beoordeeld.

INSTITUTIONEEL RECHT

Arrest – 3 oktober 2013 – C-583/11P - Inuit Tapiriit Kanatami – persbericht - arrest - ECER nieuwsbericht van 4 oktober 2013 - **Grote kamer**

Hogere voorziening – Verordening (EG) nr. 1007/2009 – Handel in zeehondenproducten – Beperkingen op invoer en in handel brengen van die producten – Beroep tot nietigverklaring – Ontvankelijkheid – Beroepsrecht van natuurlijke of rechtspersonen – Artikel 263, vierde alinea, VWEU – Begrip ‘regelgevingshandelingen’ – Wetgevingshandelingen – Fundamenteel recht op effectieve rechterlijke bescherming

Hof: De versoepeling van de ontvankelijkheidsregels voor een beroep tot nietigverklaring (sinds het Verdrag van Lissabon) geldt niet voor wetgevingshandelingen. Om tegen wetgevingshandelingen beroep in te stellen is het nog steeds nodig dat iemand rechtstreeks en individueel geraakt wordt.

INTELLECTUELE EIGENDOM

ARREST – 17 oktober 2013 – Zaak C-210/12 – Sumitomo Chemical – arrest

Octrooirecht – Gewasbeschermingsmiddelen – Aanvullend beschermingscertificaat – Verordening (EG) nr. 1610/96 – Richtlijn 91/414/EEG – Voorlopige vergunning voor in handel brengen krachtens artikel 8, lid 4, van deze richtlijn

Hof: De afgifte van een aanvullend beschermingscertificaat voor een gewasbeschermingsmiddel waarvoor een noodvergunning voor het in de handel brengen is verleend op grond van artikel 8, lid 4, van richtlijn 91/414/EEG is in strijd met verordening 1610/96. Een aanvraag voor een aanvullend beschermingscertificaat mag op grond van verordening 1610/96 niet worden ingediend vóór de datum waarop voor het gewasbeschermingsmiddel de vergunning voor het in de handel brengen is verkregen.

JUSTITIËLE SAMENWERKING IN BURGERLIJKE ZAKEN

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-170/12 – Pinckney – persbericht – arrest

Verordening (EG) nr. 44/2001 – Rechterlijke bevoegdheid – Verbintenissen uit onrechtmatige daad – Vermogensrechten van auteur – Materiële drager waarop beschermd werk wordt gekopieerd – Terbeschikkingstelling via internet – Bepaling van plaats waar schade is ingetreden

Hof: De Franse rechter is bevoegd kennis te nemen van een door een Franse auteur van een cd ingeleide aansprakelijkheidsvordering tegen een in een andere lidstaat gevestigde onderneming die dat werk heeft gekopieerd en verkocht via een website die ook toegankelijk is in het rechtsgebied van de aangezochte rechter. Die rechter mag slechts uitspraak doen over de schade die is veroorzaakt op het grondgebied van zijn lidstaat.

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-386/12 – Schneider – arrest

Rechterlijke bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken – Verordening (EG) nr. 44/2001 – Werkingsfeer – Bevoegdheid van

natuurlijke personen – Exclusieve bevoegdheid betreffende zakelijke rechten op onroerende goederen – Omvang – Procedure van oneigenlijke rechtspraak inzake recht van onder curatele gestelde persoon die in een lidstaat woont om te beschikken over zijn in andere lidstaat gelegen onroerende goederen

Hof: Verordening (EG) nr. 44/2001 is niet van toepassing op een procedure van oneigenlijke rechtspraak die door een gedeeltelijk handelingsonbekwaam verklaarde onderdaan van een lidstaat, is ingeleid bij een rechterlijke instantie van een andere lidstaat teneinde toestemming te krijgen om zijn aandeel in een op het grondgebied van die andere lidstaat gelegen onroerend goed te verkopen. Een dergelijke procedure heeft betrekking op „de bevoegdheid van natuurlijke personen” in de zin van artikel 1, lid 2, sub a, van deze verordening en is dus van de materiële werkingssfeer van deze laatste is uitgesloten.

ARREST – 17 oktober 2013 – Zaak C-184/12 – UNAMAR – arrest

Verdrag van Rome inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst – Artikelen 3 en 7, lid 2 – Rechtskeuze door partijen – Grenzen – Bepalingen van bijzonder dwingend recht – Richtlijn 86/653/EEG – Zelfstandige handelsagenten – Overeenkomsten voor verkoop of aankoop van goederen – Verbreking van agentuurovereenkomst door principaal – Nationale omzettingsregeling die ruimere bescherming biedt dan door richtlijn opgelegde minimum en die handelsagenten ook beschermt wanneer zij contractueel overeengekomen diensten verrichten

Hof: Uit de artikelen 3 en 7, lid 2, EVO volgt dat het bij een handelsagentuurovereenkomst gekozen recht van een lidstaat dat de minimumbescherming biedt die door richtlijn 86/653/EEG is opgelegd (in casu Bulgaars recht), uitsluitend opzij mag worden geschoven door de Belgische rechter voor de lex fori op grond dat de regels die de situatie van zelfstandige handelsagenten beheersen van dwingend recht zijn in de rechtsorde van deze lidstaat, indien de aangezochte rechter, vaststelt dat de Belgische wetgever het in het kader van de omzetting van de richtlijn van fundamenteel belang heeft geacht om de handelsagent in de betrokken rechtsorde een bescherming te bieden die ruimer is dan die waarin deze richtlijn voorziet.

ARREST – 17 oktober 2013 – Zaak C-218/12 – Emrek – persbericht – arrest

Verordening (EG) nr. 44/2001 – Artikel 15, lid 1, sub c – Bevoegdheid voor door consumenten gesloten overeenkomsten – Eventuele beperking van deze bevoegdheid tot op afstand gesloten overeenkomsten – Causaal verband tussen via internet op woonstaat van consument gerichte commerciële of beroepsactiviteit en sluiten van overeenkomst

Het Hof bepaalt de reikwijdte van consumentenbescherming bij grensoverschrijdende koop. Een consument kan een buitenlandse handelaar waarmee hij een overeenkomst heeft gesloten dagvaarden voor het gerecht van de lidstaat van de consument indien de handelsactiviteiten gericht zijn op die lidstaat. Ook als de middelen die daarbij gebruikt zijn niet de basis zijn geweest voor het sluiten van de overeenkomst.

Hof: Verordening nr. 44/2001 verlangt niet dat er een causaal verband bestaat tussen het middel – een website – dat wordt gebruikt om de commerciële of beroepsactiviteit te richten op de lidstaat waar de consument woont, en het sluiten van de overeenkomst met deze consument. Wel vormt het bestaan van een dergelijk causaal verband een aanwijzing dat de overeenkomst verband houdt met een dergelijke activiteit.

LANDBOUW

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-298/12 – Confédération paysanne – arrest

Landbouw – Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Bedrijfstoelageregeling – Verordening (EG) nr. 1782/2003 – Berekening van toeslagrechten – Vaststelling van referentiebedrag – Referentieperiode – Artikel 40, leden 1, 2 en 5 – Uitzonderlijke omstandigheden – Landbouwers die landbouwmilieuverbintenissen krachtens verordening (EEG) nr. 2078/92

en verordening (EG) nr. 1257/1999 moesten nakomen – Bepaling van recht op herwaardering van referentiebedrag – Beginsel van gewettigd vertrouwen – Gelijke behandeling van landbouwers

Hof: elke landbouwer mag, louter doordat hij tijdens de referentieperiode landbouwmilieuverbintenissen moest nakomen, verzoeken om berekening van zijn referentiebedrag op basis van het kalenderjaar of de kalenderjaren van de referentieperiode waarin die verbintenissen niet golden. Elke landbouwer mag, louter doordat hij tijdens de referentieperiode 1997-2002 landbouwmilieuverbintenissen, verzoeken om berekening van zijn referentiebedrag op basis van objectieve criteria, zodat gelijke behandeling tussen de landbouwers wordt gegarandeerd en markt- en concurrentievervalsing wordt voorkomen, hetgeen ter controle van de verwijzende rechter staat.

CONCLUSIE – 24 oktober 2013 – Zaak C-396/12 – van der Ham en van der Ham-Reijersen van Buuren – **Nederlandse zaak – conclusie**

Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Verordening (EG) nr. 1698/2005 – Steun voor plattelandontwikkeling – ‚cross-compliance’ – Korting van betalingen wegens niet-naleving steunvoorwaarden – Begrip ‚opzettelijke niet-naleving’ – Toerekening van verwijtbaar gedrag van derden

In verband met de aan Van der Ham verleende inkomenssteun en subsidie voor agrarisch natuurbeheer, heeft de Algemene Inspectiedienst in 2009 een controle uitgevoerd. Daarbij is geconstateerd dat bij het uitrijden van mest de regels niet zijn nageleefd, omdat niet op een emissie-arme manier werd uitgereden. Daarop werd de steun gekort met 20%. Van der Ham voert aan dat het betrokken perceel zich in een bijzonder drassige omgeving bevindt. Bovendien heeft een loonwerker in zijn dienst bij het uitrijden niet opzettelijk gehandeld. Volgens rechtspraak van het Hof kan in bepaalde omstandigheden worden geoordeeld dat de landbouwer niet opzettelijk heeft gehandeld.

A-G: Opzettelijke niet-naleving in de zin van verordening (EG) nr. 796/2004 vereist ten minste dat de betrokkene zich bewust is van de mogelijkheid van niet-naleving en deze op de koop toeneemt. De in de Nederlandse Beleidsregels normenkader randvoorwaarden Gemeenschappelijk Landbouwbeleid opgenomen criteria mogen worden gebruikt ter onderbouwing van een – weerlegbaar – vermoeden van opzettelijke niet-naleving. De uitlegging en de toepassing van deze criteria mogen de voorwaarde van „opzettelijke” niet-naleving evenwel niet uithollen. De begunstigde die uit hoofde van verordening (EG) nr. 1698/2005 steun ontvangt, kan een niet-naleving door in zijn opdracht werkzame derden van de eisen als bedoeld in verordening (EG) nr. 1782/2003 enkel worden toegerekend wanneer er sprake is van eigen schuld, die in het bijzonder betrekking kan hebben op de keuze van deze derden, de hun gegeven instructies of het op hen uitgeoefende toezicht.

MILIEU

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-113/12 – Brady – arrest

Milieu – Richtlijn 75/442/EEG – Drijfmest geproduceerd en opgeslagen in varkenshouderij in afwachting van overdracht ervan aan landbouwers voor gebruik als meststof op hun grond – Kwalificatie als ‚afvalstof’ of als ‚bijproduct’ – Voorwaarden – Bewijslast – Richtlijn 91/676/EEG – Niet-omzetting – Persoonlijke aansprakelijkheid van producent voor naleving door deze landbouwers van Unierecht op gebied van beheer van afvalstoffen en meststoffen

Hof: Drijfmest die wordt geproduceerd in een intensieve varkenshouderij en wordt opgeslagen in afwachting van de levering ervan aan landbouwers om door hen als meststof op hun gronden te worden gebruikt, is geen „afvalstof” in de zin van deze bepaling, maar een bijproduct. Voorwaarde is wel dat het hergebruik niet slechts mogelijk, maar zeker is, het geen voorafgaande bewerking vereist en het plaatsvindt als voortzetting van het productieproces.

ARREST – 17 oktober 2013 – Zaak C-203/12 – Billerud Karlsborg en Billerud skärblacka – arrest

Richtlijn 2003/87/EG – Regeling voor handel in broeikasgasemissierechten – Boete wegens overmatige emissie – Begrip ‘overmatige emissie’ – Gelijkstelling met schending van verplichting om binnen door richtlijn voorgeschreven termijnen voldoende emissierechten in te leveren ter dekking van emissies van voorgaande jaar – Geen bevrijdingsgrond bij daadwerkelijk bezit van niet-ingeleverde emissierechten, behoudens overmacht – Onmogelijkheid om boete te wijzigen – Evenredigheid

Hof: Richtlijn 2003/87/EG staat eraan in de weg dat de exploitant die uiterlijk 30 april van het lopende jaar de emissierechten voor het kooldioxide-equivalent niet heeft ingeleverd hoewel hij op die datum over een voldoende aantal emissierechten beschikt, ontkomt aan de daarin vastgestelde geldboete wegens overmatige emissie. Artikel 16, leden 3 en 4, van richtlijn 2003/87 moet aldus worden uitgelegd dat de nationale rechter het bedrag van de forfaitaire boete waarin deze bepaling voorziet, niet kan wijzigen op grond van het evenredigheidsbeginsel.

ARREST – 17 oktober 2013 – Gevoegde zaken C-566/11 en C-567/11 en C-580/11 en C-591/11 en C-620/11 en C-640/11 – Iberdrola en Gas Natural en Gas Natural en Tarragona Power en Gas Natural en Bizcaia Energia en Bahía de Bizcaia Electricidad en E.ON Generación e.a. – arrest

Bescherming van ozonlaag – Regeling voor handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap – Methode van toewijzing van rechten – Kosteloze toewijzing van rechten

Hof: Artikel 10 van richtlijn 2003/87/EG staat niet in de weg aan de toepassing van nationale wettelijke maatregelen die tot doel en gevolg hebben dat de vergoeding voor de elektriciteitsproductie wordt verminderd met het bedrag waarmee die vergoeding is toegenomen doordat de waarde van de kosteloos toegewezen emissierechten is doorberekend in de prijzen van de verkoopbiddingen op de groothandelsmarkt voor elektriciteit.

OPENBAARHEID VAN BESTUUR

ARREST – 8 oktober 2013 – Zaak T-545/11 – Stichting Greenpeace Nederland en PAN Europe / Commissie – **Nederlandse zaak – arrest**

Toegang tot documenten – Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Documenten betreffende eerste vergunning voor in handel brengen van werkzame stof glyfosaat – Gedeeltelijke weigering van toegang – Gevaar van aantasting van commerciële belangen van natuurlijke of rechtspersoon – Artikel 4, lid 5, van verordening nr. 1049/2001 – Hoger openbaar belang – Verordening (EG) nr. 1367/2006 – Artikel 6, lid 1, van verordening nr. 1367/2006 – Richtlijn 91/414/EEG

Greenpeace en PAN komen op tegen de afwijzing door de Commissie van een vraag om inzage. Het Gerecht verklaart een weigering van de Commissie tot inzage gedeeltelijk nietig. In december 2010 verzochten Stichting Greenpeace Nederland en Pesticide Action Network Europe (PAN) om inzage in een aantal documenten betreffende de vergunning voor het in de handel brengen van de werkzame stof glyfosaat.

Gerecht: Het besluit van de Europese Commissie van 10 augustus 2011 houdende weigering van toegang tot deel 4 van het ontwerpverslag tot beoordeling van de werkzame stof glyfosaat, wordt nietig verklaard voor zover daarbij de partijen toegang is geweigerd tot dat deel dat informatie over de uitstoot in het milieu.

PRIVATISERING

ARREST – 22 oktober 2013 – Gevoegde zaken C-105/12 en C-106/12 en C-107/12 – Essent e.a. en Eneco Holding en Delta – **Grote Kamer – **Nederlandse zaak** – persbericht – arrest - ECER nieuwsbericht - commentaar**

Vrij verkeer van kapitaal – Artikel 63 VWEU – Regelingen van het eigendomsrecht – Artikel 345 VWEU – Beheerders van elektriciteits- of gasdistributienetten – Privatiseringsverbod – Verbod van banden met ondernemingen die elektriciteit of gas produceren, leveren of daarin handelen – Verbod van activiteiten die strijdig kunnen zijn met het beheer van het net

Hof: Het privatiseringsverbod, het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten voor elektriciteits- en gasbedrijven kunnen geoorloofd zijn om de consument te beschermen en de energievoorziening zeker te stellen.

RUIMTE VAN VRIJHEID, VEILIGHEID EN RECHTVAARDIGHEID

ARREST – 17 oktober 2013 – Zaak C-291/12 – Schwarz – persbericht - ECER nieuwsbericht – arrest

Verzoek om een prejudiciële beslissing – Ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid – Biometrisch paspoort – Vingerafdrukken – Verordening (EG) nr. 2252/2004 – Geldigheid – Rechtsgrondslag – Vaststellingsprocedure – Artikelen 7 en 8 van Handvest van de grondrechten van de Europese Unie – Recht op eerbiediging van privéleven – Recht op bescherming van persoonsgegevens – Evenredigheid

Hof: Hoewel het afnemen van vingerafdrukken en het bewaren hiervan in het paspoort een aantasting vormen van de rechten op eerbiediging van het privéleven en op bescherming van persoonsgegevens, zijn deze maatregelen niettemin gerechtvaardigd om elk frauduleus gebruik van paspoorten te voorkomen.

SOCIALE ZEKERHEID

ARREST – 10 oktober 2013 – Zaak C-321/12 – van der Helder en Farrington – Nederlandse zaak – arrest

Sociale zekerheid – Verordening (EEG) nr. 1408/71 – Artikel 28, lid 2, sub b – Prestaties krachtens ziektekostenverzekering – Rechthebbenden op ouderdomspensioenen in meerdere lidstaten – Woonplaats in andere lidstaat – Verlening van verstrekkingen in woonstaat – Voor rekening komen van verstrekkingen – Lidstaat aan ‚wettelijke regeling‘ waarvan rechthebbende het langst onderworpen is geweest – Begrip

Van der Helder woont in Frankrijk en ontvangt sinds 1997 een Nederlands pensioen op basis van de Algemene Ouderdomswet (AOW). Hij ontvangt ook wettelijk ouderdomspensioen uit Finland en uit het Verenigd Koninkrijk, landen waar hij werkzaam is geweest. Farrington heeft de Britse nationaliteit en heeft ruim 30 jaar in Nederland gewoond en gewerkt. Sinds 2004 woont hij in Spanje. Hij krijgt sinds 2006 een AOW-uitkering uit Nederland en ontvangt ook een Brits pensioen. Op grond van de zorgverzekeringswet hebben Van der Helder en Farrington recht op zorg ten laste van Nederland, omdat zij geen pensioen uit het woonland ontvangen en zij het langst voor sociale zekerheid verzekerd zijn geweest in Nederland. Volgens Van der Helder en Farrington is het Cvz echter niet gerechtigd om de voor recht op zorg verschuldigde bijdrage van hun pensioen in te houden. Van Helder stelt dat hij het langst in Finland verzekerd geweest is, Farrington stelt hetzelfde voor het V.K. De Centrale Raad van Beroep vraagt het Hof naar de uitlegging van 'de wettelijke regeling waaraan de rechthebbende het langst onderworpen is geweest' uit de verordening betreffende de toepassing van sociale zekerheidsregelingen op loontrekkende en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen.

Hof: Artikel 28, lid 2, sub b, van verordening (EEG) nr. 1408/71 moet aldus worden uitgelegd dat de in die bepaling bedoelde „wettelijke regeling“ waaraan de rechthebbende het langst onderworpen is geweest, de wettelijke regeling is die betrekking heeft op pensioenen of renten

ARREST – 24 oktober 2013 – Zaak C-177/12 – Lachheb en Lachheb – arrest

Sociale zekerheid – Verordening (EEG) nr. 1408/71 – Gezinsbijslag – Kinderpremie – Nationale wettelijke bepalingen op grond waarvan bijslag als kinderpremie zonder aanvraag wordt toegekend – Non-cumulatie van gezinsbijslagen

Hof: Een uitkering op de kinderpremie vormt een gezinsbijslag in de zin van verordening 1408/71.

VENNOOTSCHAPSRECHT

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-322/12 – GIMLE – arrest

Vierde richtlijn 78/660/EEG – Artikel 2, lid 3 – Beginsel van getrouw beeld – Artikel 2, lid 5 – Verplichting tot afwijking – Artikel 32 – Methode van waardering op basis van historische kostprijs – Aanschaffingsprijs die duidelijk lager ligt dan werkelijke waarde

Hof: Het beginsel van het getrouwe beeld, dat bedoeld is in artikel 2, leden 3 tot en met 5, van de Vierde richtlijn (78/660/EEG) staat niet toe dat wordt afgeweken van het in artikel 32 van die richtlijn opgenomen beginsel dat activa op basis van hun aanschaffings- of vervaardigingsprijs worden gewaardeerd, en dat deze activa in plaats daarvan op basis van hun werkelijke waarde worden gewaardeerd, wanneer de aanschaffings- of vervaardigingsprijs van deze activa duidelijk lager ligt dan hun werkelijke waarde.

VERVOER

ARREST – 3 oktober 2013 – Zaak C-317/12 – Lundberg – arrest

Wegvervoer – Verordening (EG) nr. 561/2006 – Verplichting tot gebruik van tachograaf – Uitzonderingen voor niet-commercieel goederenvervoer – Begrip – Vervoer door particulier in kader van zijn gedeeltelijk door bijdragen van derden gefinancierde hobby als amateurrallyrijder

Hof: Het begrip „niet-commercieel goederenvervoer” in artikel 3, sub h, van verordening (EG) nr. 561/2006 moet aldus worden uitgelegd dat het goederenvervoer door een particulier voor eigen rekening en alleen in het kader van een hobby omvat wanneer deze hobby gedeeltelijk door derden wordt gefinancierd en dit vervoer onbeloond blijft.

VERZEKERINGEN

CONCLUSIE – 9 oktober 2013 – Zaak C-371/12 – Petillo en Petillo – conclusie

Verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid waartoe deelneming aan verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven – Richtlijn 72/166/EEG – Artikel 3 – Richtlijn 84/5/EEG – Artikel 1 – Richtlijn 90/232/EEG – Artikel 1bis – Recht op schadevergoeding – Beperking van recht op schadevergoeding – Immateriële schade

A-G: De EU regels moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen nationale bepalingen die de criteria vaststellen voor de berekening van de vergoeding die de verzekeraar voor immateriële schade verschuldigd is aan slachtoffers van ongevallen waarbij een motorrijtuig betrokken is.

ARREST – 10 oktober 2013 – Zaak C-306/12 – Spedition Welter – arrest

Verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid waartoe deelneming aan verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven en controle op verzekering tegen deze aansprakelijkheid – Richtlijn 2009/103/EG – Artikel 21, lid 5 – Schaderegelaar – Machtiging voor in ontvangst nemen van betekeningen van gerechtelijke akten – Nationale regeling die rechtsgeldigheid van deze betekening afhankelijk stelt van uitdrukkelijke machtiging om deze in ontvangst te nemen – Richtlijnconforme uitlegging

Hof: Tot de voldoende bevoegdheden waarover de schaderegelaar dient te beschikken behoort ook de bevoegdheid om rechtsgeldig de betekening in ontvangst te nemen van gerechtelijke akten die zijn vereist om bij de bevoegde rechter een vordering tot schadevergoeding in te stellen. Indien de nationale wetgeving letterlijk de bewoordingen van artikel 21, lid 5, van richtlijn 2009/103/EG heeft overgenomen, dient de verwijzende rechter, met inachtneming van het gehele interne recht en onder toepassing van de daarin erkende uitleggingsmethoden, het nationale recht uit te leggen conform de door het Hof van Justitie van de Europese Unie gegeven uitlegging van deze richtlijn.

ARREST – 24 oktober 2013 – Zaak C-277/12 – Drozdovs – persbericht – arrest

Verplichte verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid waartoe gebruik van motorrijtuigen aanleiding kan geven – Richtlijn 72/166/EEG – Artikel 3, lid 1 – Richtlijn 90/232/EEG – Artikel 1 – Verkeersongeval – Overlijden van ouders van minderjarige verzoeker – Recht op vergoeding van kind – Immateriële schade – Vergoeding – Dekking door verplichte verzekering

Hof: De verplichte verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid moet de vergoeding dekken van immateriële schade die is geleden door de naasten van bij een verkeersongeval overleden slachtoffers, voor zover het op het hoofdgeding toepasselijke nationale recht uit hoofde van de wettelijke aansprakelijkheid van de verzekerde in een dergelijke vergoeding voorziet.

ARREST – 17 oktober 2013 – Zaak C-555/11 – EEAE e.a. – arrest

Richtlijn 2002/92/EG – Verzekeringsbemiddeling – Uitsluiting van werkzaamheden uitgeoefend door verzekeringsonderneming of werknemer die onder haar verantwoordelijkheid handelt – Mogelijkheid voor die werknemer om incidenteel verzekeringsbemiddelingsactiviteiten uit te oefenen – Vereisten inzake beroepsbekwaamheid

Hof: Richtlijn 2002/92/EG staat eraan in de weg dat een werknemer van een verzekeringsonderneming die niet beschikt over de kwalificaties, incidenteel en naast zijn hoofdberoepswerkzaamheid verzekeringsbemiddelingsactiviteiten uitoefent, wanneer deze werknemer niet onder gezag van deze onderneming handelt, maar deze niettemin toezicht uitoefent op zijn activiteiten.

ARREST – 24 oktober 2013 – Zaak C-22/12 – Haasová – persbericht – arrest

Verplichte verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid waartoe gebruik van motorrijtuigen aanleiding kan geven – Richtlijn 72/166/EEG – Artikel 3, lid 1 – Richtlijn 90/232/EEG – Artikel 1 – Verkeersongeval – Overlijden van inzittende – Recht op schadevergoeding van echtgenoot en kind – Immateriële schade – Vergoeding – Dekking door verplichte verzekering

Hof: De verplichte verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid waartoe gebruik van motorrijtuigen aanleiding kan geven moet de vergoeding dekken van immateriële schade die is geleden door de naasten van bij een verkeersongeval overleden slachtoffers voor zover een dergelijke vergoeding in het op het hoofdgeding toepasselijke nationale recht uit hoofde van de wettelijke aansprakelijkheid van de verzekerde is voorzien.

3. PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN

VRAGEN UIT NEDERLAND

(Deze rubriek bevat prejudiciële verwijzingen van Nederlandse rechters van de afgelopen maand aan het Hof van Justitie van de Europese Unie in Luxemburg.)

TIP: ZOEKEN NAAR PREJUDICIËLE VRAGEN

Alle prejudiciële verwijzingen (dus ook die van rechters uit andere lidstaten) worden opgenomen in de "Databank verwijzingsuitspraken EU". Deze databank is te vinden in Nova Porta Iuris via "Uitspraken zoeken", onder "jurisprudentieverzamelingen". Daarin kan o.a. gezocht worden op onderwerp en EU-regelgeving. Op die manier is eenvoudig na te gaan of over de geldigheid of uitleg van een bepaalde regel van EU-recht mogelijk al prejudiciële vragen zijn gesteld en/of nog aanhangig zijn. Nota bene: Porta Iuris is alleen beschikbaar voor medewerkers van de Rechtspraak. Prejudiciële verwijzingen zijn ook toegankelijk op de website van HvJEU bij [Info Curia](#).

SOCIALE ZEKERHEID

Centrale Raad van Beroep, 15 oktober 2013 - Persbericht CRvB

Prejudiciële vragen over uitleg van de Europese regels voor de ziektekosten van gepensioneerden in gevallen waarin iemand met terugwerkende kracht een AOW-pensioen krijgt. De Centrale Raad van Beroep wil van het Hof weten vanaf welk moment de ziektekosten voor rekening van Nederland komen, vanaf de ingangsdatum van de AOW - mei 2006 - of vanaf het besluit waarin AOW is toegekend: november 2007. Als het moment de ingangsdatum van de AOW is, wil de Centrale Raad van Beroep weten of het feit dat de vrouw zich niet vanaf zo ver in het verleden kan verzekeren voor ziektekosten, in strijd is met het EU-recht.

VREEMDELINGEN

Raad van State, 23 oktober 2013 - Persbericht ABRvS - Nieuwsbericht ECER

Prejudiciële vragen over uitleg openbare-ordebegrip in de Terugkeerrichtlijn. De Raad van State wil van het Hof uitleg over de vraag hoe het begrip 'gevaar voor de openbare orde' in de Terugkeerrichtlijn moet worden uitgelegd. Zo wil de Raad van State weten of een vreemdeling al een gevaar voor de openbare orde vormt als hij alleen verdacht wordt van

een misdrijf, of dat daarvan alleen sprake kan zijn bij een veroordeling door de rechter en zo ja, of die veroordeling dan ook onherroepelijk moet zijn. Verder wil de Raad van State van het Hof weten of de staatssecretaris nog andere feiten en omstandigheden moet betrekken bij de vraag of een vreemdeling een gevaar vormt voor de openbare orde, zoals de ernst en aard van het misdrijf, het tijdsverloop en de intentie van de vreemdeling. Ten slotte wil de Raad van State uitleg over de vraag of deze feiten en omstandigheden een rol spelen bij de keuze van de staatssecretaris tussen aan de ene kant het verkorten van de termijn om Nederland vrijwillig te verlaten en aan de andere kant het geheel achterwege laten van een termijn voor vrijwillig vertrek.